

HOÀN THIỆN MÔI TRƯỜNG PHÁP LÝ KHUYẾN KHÍCH DOANH NGHIỆP KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO NGÀNH DU LỊCH

Nguyễn Duy Xuân^{1,*}, Nguyễn Hữu Hoài Chương²

¹Khoa Luật kinh tế, Trường Đại học Phan Thiết, tỉnh Bình Thuận, Việt Nam

²Khoa Kỹ thuật Công nghệ, Trường Đại học Phan Thiết, tỉnh Bình Thuận, Việt Nam

Tóm tắt: Bài viết này nghiên cứu về môi trường pháp lý khuyến khích khởi nghiệp sáng tạo (KNST) hiện nay tại Việt Nam đối với ngành du lịch (DL), nhất là giai đoạn hậu Covid-19 và trên cơ sở thực hiện chính sách của Đảng từ Văn kiện Đại hội XIII. Từ đó, đề xuất một số ý kiến nhằm cải thiện hệ thống pháp luật và thực hiện hiệu quả các quy định pháp luật áp dụng cho các doanh nghiệp (DN) KNST kinh doanh ngành DL.

Từ khóa: DN khởi nghiệp, ngành DL, môi trường pháp lý

GIỚI THIỆU

Trong những năm gần đây du lịch vốn được xem là ngành kinh tế không khói, mũi nhọn và có nhiều tiềm năng, chiếm tỷ trọng đóng góp cao vào sự phát triển kinh tế tổng thể của đất nước. Hơn thế nữa, ngành du lịch phù hợp với xu hướng phát triển xanh, bền vững. Tuy nhiên, những năm dịch bệnh Covid-19 vừa qua, ngành này phải đối mặt với các trở ngại “trụ cột”, mà điển hình là du lịch thường gắn với sự di chuyển và trải nghiệm, trong khi chính sách đóng cửa, giãn cách xã hội của Nhà nước ta nhằm phòng chống dịch bệnh diễn ra trong thời gian dài. Sau khi dịch bệnh Covid-19 được kiểm soát, ngành du lịch bắt đầu khôi phục trong tiến trình vực dậy nền kinh tế nói chung của đất nước ta đang phát triển không ngừng. Văn kiện Đại hội thứ XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam¹ đặt ra yêu cầu “xây dựng, hoàn thiện khung khổ pháp lý, thử nghiệm cơ chế, chính sách đặc thù để thúc đẩy... khởi nghiệp sáng tạo” nhằm “phát triển và nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, lấy doanh nghiệp làm trung tâm”. Trên cơ sở cơ chế quan điểm chỉ đạo của Đảng, cùng với tiềm năng phát triển của ngành du lịch, môi trường

pháp lý khuyến khích khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch là nội dung quan trọng cần được hoàn thiện trước bối cảnh hiện nay.

1. KHÁI NIỆM VÀ CÁC ĐẶC ĐIỂM CỦA DOANH NGHIỆP KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO NGÀNH DU LỊCH

Nghị định số 94/2020/NĐ-CP² đã giải thích từ ngữ “Doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo”: “là doanh nghiệp được thành lập theo quy định của pháp luật để thực hiện ý tưởng trên cơ sở khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới và có khả năng tăng trưởng nhanh”. Khái niệm này được quy định trên cơ sở khái niệm doanh nghiệp nhỏ và vừa khởi nghiệp sáng tạo tại Luật Hỗ trợ DN nhỏ và vừa 2017³: “Doanh nghiệp nhỏ và vừa khởi nghiệp sáng tạo là doanh nghiệp nhỏ và vừa được thành lập để thực hiện ý tưởng trên cơ sở khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới và có khả năng tăng trưởng nhanh”.

Theo quy định tại Luật Du lịch 2017, kinh doanh du lịch gồm 04 hoạt động kinh doanh. Cụ thể, (i) kinh doanh hình thức dịch vụ lữ hành: được mô tả là việc xây dựng, bán và việc tổ chức thực hiện chương trình du lịch

¹Văn kiện Đại hội thứ XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam; xem thêm tại: Lê Anh (2023). Tao hành lang pháp lý riêng, đặc thù nhằm thúc đẩy KNST. Công thông tin điện tử Quốc hội Việt Nam. Truy cập ngày 17/4/2024 từ: <https://quochoi.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=77585>.

²Căn cứ khoản 2 Điều 3 Nghị định số 94/2020/NĐ-CP ngày 21 tháng 8 năm 2020 quy định về “cơ chế, chính sách ưu đãi đối với trung tâm đổi mới sáng tạo quốc gia”.

³Xem thêm “khoản 2 Điều 3 tại Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa 2017.

một phần hoặc toàn bộ cho khách du lịch⁴. Có hai hình thức dịch vụ lữ hành là kinh doanh dịch vụ phục vụ khách du lịch nội địa (được gọi là lữ hành nội địa); kinh doanh dịch vụ phục vụ khách du lịch ra nước ngoài và khách du lịch quốc tế đến Việt Nam (được gọi là lữ hành quốc tế⁵); (ii) Kinh doanh vận tải khách du lịch: là hoạt động kinh doanh dịch vụ vận tải chở khách du lịch theo đường hàng không, đường biển, đường thủy nội địa, đường sắt, hoặc đường bộ tại khu, điểm du lịch theo chương trình du lịch; (iii) Lưu trú du lịch: là cung cấp dịch vụ cho khách tham quan du lịch về lưu trú bao gồm nhiều hình thức cơ sở lưu trú như khách sạn, căn hộ du lịch (Homestay), biệt thự du lịch, tàu thủy lưu trú du lịch, nhà ở có phòng cho khách du lịch thuê, nhà nghỉ du lịch, bãi cắm trại du lịch, các cơ sở lưu trú du lịch khác; (iv) Dịch vụ DL khác: dịch vụ vui chơi giải trí (Team building), dịch vụ ẩm thực, dịch vụ thể thao, dịch vụ mua sắm (Shopping), dịch vụ chăm sóc sức khỏe (Spa), dịch vụ thiết yếu khác phục vụ khách du lịch. Như vậy, theo quan niệm của chúng tôi, có thể hiểu “*Doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch là doanh nghiệp được thành lập theo quy định của pháp luật doanh nghiệp, đầu tư, du lịch và pháp luật liên quan để thực hiện ý tưởng kinh doanh du lịch như kinh doanh dịch vụ lữ hành, vận tải khách du lịch, lưu trú du lịch, dịch vụ du lịch khác trên cơ sở khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới và có khả năng tăng trưởng nhanh*”. Trên cơ sở đó, Doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch có một số đặc điểm sau đây:

Thứ nhất, Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch phải là tổ chức thành lập trên cơ sở pháp luật doanh nghiệp, pháp luật du lịch, pháp luật đầu tư và đáp ứng các điều kiện tối thiểu của ngành nghề đăng ký kinh doanh gắn với hoạt động du lịch. Cụ thể:

⁴Xem thêm khoản 9 Điều 3 Luật DL 2017.

⁵Xem tại Điều 30 Luật DL 2017.

⁶Xem tại Điều 31 Luật DL 2017.

⁷Xem thêm khoản 2 Điều 45 Luật DL 2017.

⁸Xem tại Điều 49 Luật DL 2017.

⁹Xem Điều 54 Luật DL, tại Thông tư 06/2017/TT-BVHTTDL.

Một là, đối với kinh doanh dịch vụ lữ hành nội địa phải cần đáp ứng yêu cầu điều kiện: (i) đáp ứng việc ký quỹ kinh doanh đối với dịch vụ lữ hành nội địa; (ii) yêu cầu đối với người phụ trách kinh doanh của doanh nghiệp: tốt nghiệp hệ đào tạo tối thiểu là trung cấp với chuyên ngành về lữ hành hoặc chuyên ngành khác nhưng phải có thêm chứng chỉ nghiệp vụ về điều hành du lịch nội địa. Đối với kinh doanh lữ hành quốc tế cần có trình độ cao hơn với người điều hành kinh doanh: tốt nghiệp từ trường cao đẳng chuyên ngành lữ hành hoặc tốt nghiệp chuyên ngành du lịch nhưng phải có chứng chỉ nghiệp vụ về điều hành du lịch quốc tế. Ngoài ra, doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài theo quy định cũng chỉ được hoạt động kinh doanh lữ hành quốc tế trong trường hợp đón khách du lịch quốc tế tại Việt Nam⁶.

Hai là, đối với kinh doanh dịch vụ vận tải khách du lịch, chủ thể kinh doanh cần đáp ứng các điều kiện kinh doanh về vận tải; đáp ứng các yêu cầu an toàn và bảo vệ môi trường của phương tiện vận tải; ngoài ra đối với các điều kiện của người lái phương tiện vận tải, về nhân viên phục vụ, các tiêu chuẩn, chất lượng phục vụ trên từng loại phương tiện vận tải cần tuân thủ theo quy định hiện hành⁷.

Ba là, đối với kinh doanh lưu trú du lịch, ngoài điều kiện về đăng ký ngành nghề kinh doanh, cơ sở lưu trú còn phải đáp ứng quy định điều kiện về an ninh, trật tự, an toàn về phòng cháy và chữa cháy, vệ sinh môi trường, an toàn thực phẩm theo quy định của pháp luật hiện hành⁸; đồng thời, đáp ứng điều kiện tối thiểu về cơ sở vật chất kỹ thuật đối với loại hình dịch vụ phục vụ khách du lịch.

Bốn là, đối với các loại dịch vụ du lịch khác, cần đáp ứng các yêu cầu riêng của từng loại hình dịch vụ được quy định tại Luật du lịch 2017 và nội dung hướng dẫn chi tiết trong văn bản hướng dẫn thi hành⁹ của Bộ Văn hóa – Thể thao và Du lịch.

Thứ hai, Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch được nhà nước hỗ trợ chính sách đặc thù khi doanh nghiệp kinh doanh không quá 05 năm kể từ ngày doanh

ngành được hoạt động hoặc trong trường hợp là công ty cổ phần thì phải thuộc trường hợp chưa thực hiện việc chào bán chứng khoán ra công chúng¹⁰. Trong trường hợp này, Doanh nghiệp khởi nghiệp (Startup) được hưởng chính sách dành cho doanh nghiệp vừa và nhỏ bao gồm các chính sách về hỗ trợ công nghệ, cơ sở ươm tạo, cơ sở sản xuất, khu làm việc chung, hỗ trợ thuế và kế toán, hỗ trợ tín dụng và cấp bảo lãnh tín dụng, hỗ trợ mặt bằng sản xuất, hỗ trợ phát triển thị trường, đào tạo, tư vấn và pháp lý, chính sách hỗ trợ phát triển nguồn nhân sự.

Thứ ba, Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch thường gắn với ý tưởng kinh doanh mới, sáng tạo trên nền tảng công nghệ hiện đại, tiến bộ và có khả năng tăng trưởng nhanh. Cách gọi của Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo (DN KNST) cũng phản ánh đặc trưng về tính sáng tạo, đột phá mới mẻ. Đây có thể xem như yếu tố quyết định sự thành công của Doanh nghiệp¹¹. Đối với kinh doanh du lịch và đặc biệt sau đại dịch Covid-19, hành vi và thói quen của khách du lịch có nhiều thay đổi, như xu hướng tìm hiểu trước các địa danh du lịch bằng hình thức trực tuyến hay trước khi quyết định du lịch; làn sóng du lịch trực tuyến với các nền tảng đặt phòng trực tuyến bao gồm những hoạt động du lịch mang bản sắc địa phương, hay việc xây dựng nền tảng thông tin trực tuyến sinh động về du lịch và văn hóa giải trí, ẩm thực với công nghệ AI¹²...có thể cho thấy những ý tưởng mới thích ứng với giai đoạn mới của ngành du lịch và của DN thực hành khởi nghiệp sáng tạo.

Thứ tư, Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch phải đối mặt với các thách thức và rào cản trong quá trình thành lập và đi vào kinh doanh khi kinh nghiệm cạnh tranh còn yếu, các trở ngại và rủi ro trong bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ với ý tưởng sáng tạo của

mình; các kỹ năng trong quản lý, vận hành, tài chính, và hiểu biết pháp lý còn giới hạn. Điều này cũng dễ lý giải khi đặc thù của loại hình Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo thường do người trẻ tạo lập. Tuy nhiên, ở góc độ khác, Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo nói chung và ngành du lịch nói riêng có ưu thế so với các doanh nghiệp khác ở sự năng động, năng lực sáng tạo không ngừng, biết cách tận dụng được những phong cách, xu thế kinh doanh mới, từ đó cho thấy tiềm năng tăng trưởng, phát triển mạnh.

2. BỨC TRANH TOÀN CẢNH VỀ MÔI TRƯỜNG PHÁP LÝ KHUYẾN KHÍCH DOANH NGHIỆP – KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO NGÀNH DU LỊCH HIỆN NAY

Môi trường hành lang pháp lý khuyến khích các doanh nghiệp khởi nghiệp nói chung và đối với ngành du lịch nói riêng là tổng hợp các văn bản quy phạm pháp luật (QPPL) do cơ quan quản lý nhà nước ban hành quy định về chính sách khuyến khích, hỗ trợ, phát triển DN khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch.

Môi trường pháp lý cho DN khởi nghiệp sáng tạo chính là sự tác động vào chủ thể kinh doanh bằng phương pháp pháp lý. Một mặt giúp kiểm soát, tạo điều kiện cho Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo gia nhập thị trường; mặt khác, giúp đảm bảo bình đẳng về địa vị pháp lý của loại hình doanh nghiệp này trong hệ sinh thái doanh nghiệp, trong nền kinh tế nói chung. Môi trường pháp lý khuyến khích Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch có thể tiếp cận từ hai giai đoạn của doanh nghiệp: giai đoạn thành lập và giai đoạn vận hành, hoạt động doanh nghiệp. Hệ thống văn bản pháp luật tạo nên môi trường pháp lý khuyến khích Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch có thể điểm tới các văn bản pháp lý và nội dung điều chỉnh

¹⁰Xem Điều 17 Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa 2017.

¹¹ Đỗ Thu Hiền (2023). Hoàn thiện cơ sở pháp lý thúc đẩy phát triển doanh nghiệp nhỏ và vừa KNST. Tạp chí Công Thương. Truy cập ngày 18/4/2024 từ <https://tapchicongthuong.vn/bai-viet/hoan-thien-co-so-phap-ly-thuc-day-phat-trien-doanh-nghiep-nho-va-vua-khoi-nghiep-sang-tao-114068.htm>

¹²Diệu Bảo (2022). “Khởi nghiệp DL sáng tạo trong bối cảnh mới. Báo điện tử pháp luật Việt Nam. Truy cập ngày 19/4/2024 từ <https://baophapluat.vn/khoi-nghiep-du-lich-sang-tao-trong-boi-can-moi-post455312.html>

chính của các văn bản pháp lý dưới đây:

Thứ nhất, văn bản nền tảng đầu tiên cho hệ thống chính sách đối với Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo là Đề án “Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia đến năm 2025” (Đề án) của Thủ tướng Chính phủ¹³. Đề án quy định chính sách hỗ trợ đối với DN khởi nghiệp có khả năng tăng trưởng nhanh dựa trên khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới và DN có thời hạn hoạt động không quá 05 năm kể từ ngày được cấp Giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp lần đầu. Đồng thời, Đề án cũng đặt ra mục tiêu và tầm nhìn đến năm 2030, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia được xếp hạng trong 15 hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo mới nổi của khu vực Châu Á - Thái Bình Dương.

Thứ hai, Luật Hỗ trợ Doanh nghiệp nhỏ và vừa năm 2017 và các văn bản hướng dẫn thi hành¹⁴. Các văn bản trên quy định doanh nghiệp nhỏ và vừa khởi nghiệp sáng tạo khi thỏa mãn điều kiện thời gian hoạt động không quá 05 năm và chưa thực hiện chào bán cổ phiếu ra công chúng sẽ được hưởng 05 (năm) nội dung hỗ trợ bao gồm:

Một là, hỗ trợ đào tạo, chuyển giao công nghệ; hỗ trợ mua sắm thiết bị tại cơ sở sản xuất; hỗ trợ doanh nghiệp tham gia cơ sở ươm tạo, khu làm việc chung; hỗ trợ phát triển, hoàn thiện sản phẩm mới, dịch vụ và các mô hình kinh doanh mới¹⁵.

Hai là, hỗ trợ thực hiện các thủ tục đăng ký tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật, đo lường, chất lượng; hỗ trợ đào tạo, tập huấn chuyên sâu về quảng bá, phát triển thương hiệu; xúc tiến đầu tư; tư vấn về sở hữu trí tuệ. Giá trị

hỗ trợ tùy theo hợp đồng và có thể lên tới 100%¹⁶.

Ba là, hỗ trợ về thông tin, tuyên truyền, xúc tiến thương mại, kết nối mạng lưới khởi nghiệp sáng tạo và kêu gọi đầu tư từ các quỹ đầu tư khởi nghiệp sáng tạo¹⁷. Giá trị hỗ trợ không quá 50% giá trị hợp đồng với giá trị tối đa là 100 triệu đồng.

Bốn là, hỗ trợ thực hiện thương mại hóa kết quả nghiên cứu khoa học (NCKH) và phát triển công nghệ, khai thác và phát triển tài sản trí tuệ thông qua chính sách hỗ trợ tối đa 50% nhưng không quá 100 triệu đồng mỗi năm cho doanh nghiệp đối với giá trị hợp đồng tư vấn tìm kiếm, lựa chọn, giải mã và chuyển giao công nghệ.

Năm là, theo từng thời kỳ, Chính phủ quy định việc cấp bù lãi suất đối với khoản vay của DN nhỏ và vừa khởi nghiệp sáng tạo. Việc cấp bù lãi suất được thực hiện bởi các tổ chức tín dụng.

Thứ ba, Luật du lịch 2017, Luật Doanh nghiệp 2020 và Luật Đầu tư 2020 cùng các Nghị định hướng dẫn sẽ là cơ sở pháp lý trong đầu tư, thành lập DN và điều kiện hoạt động kinh doanh du lịch. Theo quy định, tiền đề đầu tiên là tổ chức, cá nhân kinh doanh du lịch như kinh doanh dịch vụ du lịch, vận chuyển khách du lịch, hướng dẫn viên du lịch, du lịch lưu trú, dịch vụ du lịch khác phải thành lập doanh nghiệp theo từng loại hình kinh doanh như Doanh nghiệp tư nhân (DNTN), công ty trách nhiệm hữu hạn (CTY TNHH), công ty cổ phần (CTY CP), công ty hợp danh (CTY HD). Hoạt động đầu tư kinh doanh trong ngành du lịch đều là các ngành nghề kinh doanh có điều kiện như các yêu

¹³Quyết định số 844/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ ngày 18 tháng 5 năm 2016, được sửa đổi bởi Quyết định số 188/QĐ-TTg ngày 09 tháng 02 năm 2021.

¹⁴Nghị định số 38/2018/NĐ-CP ngày 11 tháng 3 năm 2018 của Chính phủ quy định chi tiết về đầu tư cho doanh nghiệp nhỏ và vừa KNST; Nghị định số 80/2021/NĐ-CP ngày 28 tháng 6 năm 2021 của Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa.¹²Diệu Bảo (2022). “Khởi nghiệp DL sáng tạo trong bối cảnh mới. Báo điện tử pháp luật Việt Nam. Truy cập ngày 19/4/2024 từ <https://baophapluat.vn/khoi-nghiep-du-lich-sang-tao-trong-boi-can-moi-post455312.html>

¹⁵Nghị định 80/2021/NĐ-CP hướng dẫn chi tiết: hỗ trợ tối đa 50% chi phí thuê mặt bằng tại các cơ sở ươm tạo, khu làm việc chung nhưng không quá 5 triệu đồng/ tháng/ doanh nghiệp” và thời gian hỗ trợ tối đa là 03 năm kể từ ngày doanh nghiệp ký hợp đồng thuê mặt bằng; hỗ trợ cho doanh nghiệp tới 100% chi phí sử dụng trang thiết bị tại cơ sở kỹ thuật, cơ sở ươm tạo, khu làm việc chung không quá 20 triệu đồng/ năm/ doanh nghiệp.

¹⁶Xem thêm hướng dẫn tại Nghị định 80/2021/NĐ-CP

¹⁷Xem thêm hướng dẫn tại Nghị định 80/2021/NĐ-CP

cầu về chuyên môn, bằng cấp đối với người phụ trách kinh doanh; yêu cầu về ký quỹ kinh doanh; các yêu cầu điều kiện cần đáp ứng trong quá trình hoạt động như đảm bảo điều kiện an ninh trật tự, an toàn thực phẩm, vệ sinh môi trường...

Như vậy, về cơ bản, hiện nay pháp luật Việt Nam đã xây dựng hệ thống văn bản pháp lý hoàn chỉnh, tạo nên khung khổ pháp lý điều chỉnh hoạt động thành lập, gia nhập thị trường và kinh doanh của doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch. Đây là cơ sở pháp lý nền tảng giúp các doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo phục vụ hoạt động kinh doanh của mình; đồng thời là khuôn khổ quản lý, can thiệp (cần thiết) của Nhà nước đối với doanh nghiệp. Chúng tôi tiếp tục tìm hiểu khả năng thực thi pháp luật trong lĩnh vực này thông qua nghiên cứu thực trạng áp dụng và thi hành pháp luật dưới đây.

3. THỰC TRẠNG THỰC THI PHÁP LUẬT KHUYẾN KHÍCH DOANH NGHIỆP KHỞI NGHIỆP NGÀNH DU LỊCH VÀ MỘT SỐ KIẾN NGHỊ HOÀN THIÊN

Ngành du lịch là ngành chịu tác động rất lớn bởi đại dịch Covid-19. Vào thời điểm dịch bệnh bùng phát, mọi nguồn lực được tập trung để phòng chống dịch, hoạt động đầu tư có xu hướng chuyển dịch sang các lĩnh vực an toàn hơn. Các doanh nghiệp kinh doanh về du lịch cũng phải tìm cách duy trì và tồn tại trong suốt thời gian dịch bệnh và trong giai đoạn hồi phục kinh tế. Để nhận thấy các chính sách pháp luật khuyến khích Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo nói chung và ngành du lịch nói riêng được quy định khá chi tiết tại các văn bản quy phạm pháp luật và có hiệu lực trong giai đoạn trong và sau đại dịch Covid-19 (Ví dụ các chính sách hỗ trợ, khuyến khích Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo cụ thể tại Nghị định 80/2021/NĐ-

CP có hiệu lực từ 15 tháng 10 năm 2021). Chính vì vậy, việc ứng dụng và thực thi các chính sách khuyến khích Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch nói riêng chưa có nhiều thời gian, điều kiện để tiếp cận. Cùng với đó, trong quá trình nghiên cứu, tìm hiểu môi trường pháp lý khuyến khích DN khởi nghiệp ngành du lịch, chúng tôi nhận thấy một số tồn tại, vướng mắc và đồng thời đưa ra các kiến nghị tương ứng như sau:

Thứ nhất, trên thực tế, có khá nhiều các văn bản pháp luật hiện nay quy định không trực tiếp về Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo, nhưng không có một văn bản thống nhất quy định riêng về Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo nói chung, cũng như quy định riêng đối với Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch. Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo cần được định danh cụ thể với các tiêu chí xác định rõ ràng¹⁸. Khi được xác định rõ, bản thân chủ Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch mới có nhận thức quyền và nghĩa vụ pháp lý của mình khi áp dụng, thụ hưởng chính sách hỗ trợ của Nhà nước cho doanh nghiệp của mình.

Riêng đối với việc xác định đối tượng, phạm vi Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo hiện nay, chúng tôi đang “mơ” quy định từ Nghị định số 94/2020/NĐ-CP¹⁹. Trong khi Nghị định là văn bản dưới Luật, điều này là chưa hợp lý. Ngoài ra về điều kiện xác định Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo được nhận hỗ trợ, Luật Hỗ trợ DN nhỏ và vừa năm 2017 chỉ hỗ trợ cho những “DN nhỏ và vừa được thành lập để thực hiện ý tưởng trên cơ sở khai thác tài sản trí tuệ, công nghệ, mô hình kinh doanh mới và có khả năng tăng trưởng nhanh” và “có thời gian hoạt động không quá 05 năm”. Như vậy, phạm vi giới hạn này đã bỏ qua các DN tuy đã hoạt động trên 05 năm và có những dự án khởi nghiệp mới. Trong trường hợp này, DN có ý tưởng

¹⁸Lê Anh (2023). Tạo hành lang pháp lý riêng, đặc thù nhằm thúc đẩy khởi nghiệp sáng tạo. Cổng thông tin điện tử Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Truy cập ngày 06/8/2024 từ <https://quochoi.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=77585>

¹⁹Nghị định số 94/2020/NĐ-CP ngày 21 tháng 8 năm 2020 quy định “về “cơ chế, chính sách ưu đãi đối với trung tâm đổi mới sáng tạo quốc gia”.”¹² Diêu Bảo (2022). “Khởi nghiệp DL sáng tạo trong bối cảnh mới. Báo điện tử pháp luật Việt Nam. Truy cập ngày 19/4/2024 từ <https://baophapluat.vn/khoi-nghiep-du-lich-sang-tao-trong-boi-can-moi-post455312.html>

khởi nghiệp, muốn nhận hỗ trợ theo Luật phải thành lập “thêm” một DN mới và gia nhập thị trường. Do đó, chúng tôi cho rằng cần có văn bản quy phạm pháp luật riêng là một đạo luật điều chỉnh áp dụng riêng cho Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo. Trong đó, cần thiết mở rộng phạm vi xác định hỗ trợ Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo, áp dụng cho cả các DN đã hoạt động từ trước đó (trên 05 năm) bằng cách bỏ quy định DN hoạt động không quá 05 năm; đồng thời bổ sung điều kiện DN đó phải có các dự án khởi nghiệp sáng tạo mới so với Luật Hỗ trợ DN nhỏ và vừa 2017 hiện hành.

Thứ hai, khung pháp lý hỗ trợ Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo nói chung và Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch nói riêng hiện nay được quy định nhận hỗ trợ tài chính trong quá trình thành lập, hoạt động, triển khai dự án. Tuy nhiên, vướng mắc ở chỗ hiện nay quy trình thủ tục hành chính phải trải qua việc rà soát ở nhiều cơ quan ban ngành khác nhau; bộ hồ sơ thủ tục đề nghị hỗ trợ còn nhiều văn bản kê khai, tính thủ tục và hành chính trong quá trình đề nghị hỗ trợ tạo nên sự chồng chéo, nhiều khâu đối với Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo, điều này dẫn đến hiệu quả áp dụng và thực thi chính sách hỗ trợ đối với Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo không đạt như kỳ vọng²⁰. Hơn nữa, văn bản QPPL hướng dẫn thi hành thường ban hành chậm so với nhu cầu thực tiễn, dẫn đến trở ngại đáng kể đối với DN khởi nghiệp. Đơn cử như, Luật Hỗ trợ DN vừa và nhỏ 2017 có hiệu lực từ 01/01/2018, Nghị định 80/2021/NĐ-CP hướng dẫn Luật này có hiệu lực từ 15/10/2021, tuy nhiên việc thi hành cần hướng dẫn của Bộ Kế hoạch và Đầu tư. Theo đó, cho tới ngày 10/5/2022, Bộ này ban hành thông tư hướng dẫn chi tiết một số điều của Nghị định số 80/2021/NĐ-CP và có hiệu lực từ 25/6/2022²¹. Như vậy, về cơ bản có thể

thấy bất cập rằng dù Luật, Nghị định đã có từ trước, nhưng việc thi hành phải chờ Thông tư hướng dẫn khá lâu sau đó. Việc chờ đợi để thực hiện các thủ tục hành chính để nhận hỗ trợ khiến DN tiêu tốn các giá trị xã hội như thời gian và công sức, điều này làm giảm hiệu quả đầu tư kinh doanh. Do vậy, ngoài hoạt động cần thiết về cải cách thủ tục hành chính tinh giản, gọn nhẹ, cơ quan có thẩm quyền cần có cách thức hướng dẫn, truyền đạt thông tin và hỗ trợ DN trong việc kê khai, hoàn thiện hồ sơ đề nghị hỗ trợ.

Thứ ba, pháp luật có quy định về trách nhiệm hoàn trả kinh phí đã được hỗ trợ của DN KNST khi DN kê khai không trung thực, hoặc sử dụng kinh phí hỗ trợ không đúng mục đích cũng như thực hiện không đúng cam kết hỗ trợ²². Tuy nhiên, pháp luật chưa đặt ra trách nhiệm pháp lý khác áp dụng đối với hành vi gian dối, không trung thực của DN nhằm trục lợi quỹ hỗ trợ. Do vậy, cần thiết bổ sung các chế tài hành chính để xử lý, áp dụng đồng thời với trách nhiệm hoàn trả hiện hành.

Thứ tư, về phía cơ quan, tổ chức hỗ trợ Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo trong quá trình rà soát, thực hiện quy trình, thủ tục hỗ trợ và cơ quan áp dụng pháp luật có khả năng lạm quyền, những nhiễu²³. Do vậy, cần có cơ chế kiểm tra, giám sát thường xuyên, hiệu quả và cần bổ sung các chế tài xử lý kỷ luật và áp dụng trách nhiệm pháp lý phù hợp có tính răn đe đối với hành vi lạm quyền, quan liêu hoặc đùn đẩy trách nhiệm trong quá trình xử lý hồ sơ của Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo nói chung.

Thứ năm, với hệ thống pháp lý còn thiếu thống nhất, rời rạc khi các quy phạm về doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo nói chung và ngành du lịch nói riêng được quy định trong nhiều văn bản khác nhau. Trong

²⁰Nguyễn Bảo (2024), Mức hỗ trợ thấp, thủ tục phức tạp, chưa hấp dẫn doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo. Báo Tuổi trẻ Online. Truy cập ngày 06/08/2024 từ <https://tuoitre.vn/muc-ho-tro-thap-thu-tuc-phuc-tap-chua-hap-dan-doanh-nghiep-khoi-nghiep-sang-tao-2024041914215118.htm>

²¹Thông tư số 06/2022/TT-BKHĐT

²²Xem tại Điều 31 Nghị định 80/2021/NĐ-CP hướng dẫn Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa.”

²³Phan Vũ (2021), Một số định hướng chung trong hoàn thiện pháp luật về doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo. Trang thông tin hỗ trợ pháp lý cho doanh nghiệp, Bộ Tư pháp. Truy cập ngày 06/08/2024 từ https://httpldn.moj.gov.vn/SMPT_Publishing_UC/TinTuc/PrintTL.aspx?idb=2&ItemID=1855&l=/noidung/tintuc/Lists/Nghiencuutraodoi.

thời điểm hiện tại, cần thiết tăng cường phổ biến, giáo dục pháp luật và hướng dẫn thực hiện thủ tục hành chính trong thành lập doanh nghiệp, đầu tư cho Doanh nghiệp khởi nghiệp ngành du lịch. Để đảm bảo hiệu quả công tác tuyên truyền, khuyến khích các ý tưởng đột phá kinh doanh ngành du lịch, nên tổ chức các cuộc thi ý tưởng khởi nghiệp đổi mới sáng tạo ngành du lịch gắn với tình hình mới, áp dụng công nghệ thông tin và trí tuệ nhân tạo theo các xu hướng du lịch hiện đại. Tuy nhiên, hoạt động khuyến khích Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch cần gắn với chủ trương, đường lối của Đảng, Nhà nước nhằm đưa du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn²⁴.

²⁴Nghị quyết 08-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển DL trở thành ngành kinh tế mũi nhọn; Nghị quyết số 103/NQ-CP của Chính phủ về việc ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết 08-NQ/TW ngày 16/01/2017 của Bộ Chính trị khóa XII.

4. KẾT LUẬN

Hoàn thiện khung pháp lý cho Doanh nghiệp – Khởi nghiệp sáng tạo ngành du lịch là tiền đề quan trọng để hiện thực hoá mục tiêu ngành du lịch là ngành kinh tế mũi nhọn của nền kinh tế quốc dân. khởi nghiệp sáng tạo nói chung và ngành du lịch nói riêng cần thiết phải có môi trường pháp lý rõ ràng, đơn giản, dễ dàng tiếp cận và sự phối hợp chặt chẽ của các cơ quan nhà nước quản lý chuyên ngành. Đồng thời, đối với các ý tưởng khởi nghiệp sáng tạo để thỏa điều kiện nhận hỗ trợ cần phải được định hướng phù hợp với chính sách của Đảng, Nhà nước và yêu cầu phát triển bền vững tại Việt Nam và cam kết quốc tế.

Thông tin tác giả:

ThS. Nguyễn Duy Xuân (*Tác giả liên hệ), Khoa Luật kinh tế, Trường Đại học Phan Thiết, tỉnh Bình Thuận, Việt Nam.

Email: ndxuan@upt.edu.vn

ThS. Nguyễn Hữu Hoài Chương, Khoa Kỹ thuật Công nghệ, Trường Đại học Phan Thiết, tỉnh Bình Thuận, Việt Nam.

Email: nhhchuong@upt.edu.vn

Ghi chú:

Các tác giả đã xác nhận không có tranh chấp về lợi ích đối với bài báo này.

Thông tin bài báo:

Ngày nhận bài: 27/05/2024

Ngày hoàn thiện biên tập: 23/08/2024

Ngày duyệt đăng: 25/08/2024

5. TÀI LIỆU THAM KHẢO

Văn kiện Đại hội thứ XIII (2023), Đảng Cộng sản Việt Nam.

Luật Hỗ trợ DN nhỏ và vừa số 04/2017/QH14 (2017).”

Luật DL số 09/2017/QH14 (2017).

Nghị quyết 08-NQ/TW ngày 16 tháng 01 năm 2017 của Ban chấp hành Trung Ương” (2017).

Nghị quyết số 103/NQ-CP ngày 16 tháng 01 năm 2017 của Chính phủ (2017).

Nghị định số 38/2018/NĐ-CP ngày 11 tháng 3 năm 2018 của Chính phủ” (2018).

Nghị định 80/2021/NĐ-CP ngày 28 tháng 6 năm 2021 của Chính phủ” (2021).

Nghị định số 94/2020/NĐ-CP ngày 21 tháng 8 năm 2020 của Chính Phủ (2020)”.

Quyết định số 844/QĐ-TTg ngày 18 tháng 5 năm 2016 của Thủ tướng Chính phủ (2016), được sửa đổi bởi Quyết định số 188/QĐ-TTg ngày 09 tháng 02 năm 2021 của Thủ tướng Chính phủ” (2021).

Thông tư số 06/2022/TT-BKHĐT ngày 10 tháng 5 năm 2022 của Bộ Kế hoạch và Đầu tư” (2022).

Thông tư 06/2017/TT-BVHTTDL ngày 15 tháng 12 năm 2017 của Bộ Văn hóa Thể thao và DL” (2017).

Đỗ Thu Hiền (2023) “Hoàn thiện cơ sở pháp lý thúc đẩy phát triển DN nhỏ và vừa KNST. *Tạp chí Công Thương*. Truy cập ngày 18/04/2024 từ <https://tapchicongthuong.vn/bai-viet/hoan-thien-co-so-phap-ly-thuc-day-phat-trien-doanh-nghiep-nho-va-vua-khoi-nghiep-sang-tao-114068.htm>.”

Diệu Bảo (2022). Khởi nghiệp DL sáng tạo trong bối cảnh mới. *Báo điện tử pháp luật Việt Nam*. Truy cập ngày 18/04/2024 từ <https://baophapluat.vn/khoi-nghiep-du-lich-sang-tao-trong-boi-canhh-moi-post455312.html>.

Lê Anh (2023). Tạo hành lang pháp lý riêng, đặc thù nhằm thúc đẩy khởi nghiệp sáng tạo. *Cổng thông tin điện tử Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*. Truy cập ngày 06/08/2024 từ <https://quochoi.vn/tintuc/Pages/tin-hoat-dong-cua-quoc-hoi.aspx?ItemID=77585>.

Nguyễn Bảo (2024). Mức hỗ trợ thấp, thủ tục phức tạp, chưa hấp dẫn doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo. *Báo Tuổi trẻ Online*. Truy cập ngày 06/08/2024 từ <https://tuoitre.vn/muc-ho-tro-thap-thu-tuc-phuc-tap-chua-hap-dan-doanh-nghiep-khoi-nghiep-sang-tao-2024041914215118.htm>.

Phan Vũ (2021), Một số định hướng chung trong hoàn thiện pháp luật về doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo. *Trang thông tin hỗ trợ pháp lý cho doanh nghiệp, Bộ Tư pháp*. Truy cập ngày 06/08/2024 từ https://htpldn.moj.gov.vn/SMPT_Publishing_UC/TinTuc/PrintTL.aspx?idb=2&ItemID=1855&l=/noidung/tintuc/Lists/Nghiencuutraodoi.

COMPLETING THE LEGAL ENVIRONMENT TO ENCOURAGE CREATIVE START-UP ENTERPRISES IN THE TOURISM INDUSTRY

Nguyen Duy Xuan^{1,*}, Nguyen Huu Hoai Chuong²

¹*Faculty of Economic Law, University of Phan Thiet, Binh Thuan Province, Vietnam*

²*Faculty of Engineering and Technology, University of Phan Thiet, Binh Thuan Province, Vietnam*

Abstract: *This article studies the current legal environment to encourage Creative Startups in Vietnam for the tourism industry, especially after the Covid-19 epidemic and on the basis of implementing the Party's policies from Document XIII Congress. From there, the article outlines recommendations for enhancing the law and the practice of implementing legal regulations for creative startups in the tourism industry.*

Keywords: *start-up businesses, tourism industry, legal environment.*

Author Information:

MA. Nguyen Duy Xuan (*Corresponding author), Faculty of Economic Law, University of Phan Thiet, Binh Thuan Province, Vietnam.

Email: ndxuan@upt.edu.vn

MA. Nguyen Huu Hoai Chuong, Faculty of Engineering and Technology, University of Phan Thiet, Binh Thuan Province, Vietnam.

Email: nhhchuong@upt.edu.vn

Notes:

The authors declared no competing interests.